

DRUGA KATEHEZA

OBITELJ U SVJETLU BOŽJE RIJEČI

NJEGOVI SU RODITELJI SVAKE GODINE O BLAGDANU PASHE IŠLI U JERUZALEM.

(Lk 2,41)

Pomozi, Majko, našu vjeru!
 Otvori nam uši za Riječ, da čujemo Božju riječ
 i prepoznamo Božji glas i Božji poziv.
 Pobudi u nama želju da slijedimo njegove korake,
 da izađemo iz svoje zemlje i prihvatimo njegovo obećanje.
 Pomozi nam da nas dotakne njegova ljubav, da bismo ga mi mogli dotaći svojom vjerom.
 Pomozi nam da se potpuno pouzdamo u njega, da vjerujemo u njegovu ljubav,
 nadasve u trenucima nevolje i križa, kada je naša vjera pozvana rasti.
 Posij u našu vjeru radost Uskrsloga.
 Podsjeti nas da onaj koji vjeruje nikada nije sam.
 Nauči nas gledati Isusovim očima, da on bude svjetlo na našem putu.
 I da to svjetlo vjere sve više raste u nama
 kako bi svanuo onaj dan koji ne poznaje zalaska,
 koji je sâm Krist, tvoj Sin, naš Gospodin!

(Papa Franjo, Enciklika »Lumen fidei«, 29. lipnja 2013.)

Evandeoska ikona koja predstavlja podlogu ovim katehezama odmah nam posvješćuje dubinu vjere Svete obitelji iz Nazareta. Kako čitamo u Evanđelju po Luki, svake godine, točno na blagdan Pashe, Josip i Marija odlaze s Isusom u jeruzalemski hram, kako bi zajedno iskazali svoju vjeru. Imamo pred sobom obitelj u kojoj svi članovi – otac, majka i sin, zajedno odlaze na dugačak put, sa svim neugodnostima i neizvjesnostima toga vremena (znamo da je Isus na povratku nestao), kako bi slavili svoj čin pashalne zahvale Bogu za oslobođenje izraelskoga naroda iz egipatskoga ropstva. To je obitelj koja, sjećajući se Božje spasenjske ljubavi, istu ljubav čini živom i djelotvornom u svome vremenu, imajući u vidu budućnost u kojoj će božanska vjernost dati puninu i ostvarenje svome obećanju.

Hodočašće nije samo pobožan ili religiozan čin kao dio tradicije vlastita naroda. Zacijelo nije novost vidjeti obitelji čiji svi članovi sudjeluju u vjerničkim slavljinama koji privlače pozornost cijele zajednice, kao što je proslava blagdana sveca zaštitnika ili pak u religioznim izričajima tipičnim za određene kulture u njihovu življenju intenzivnijega liturgijskog vremena poput Božića, Velikog tjedna i Uskrsa. Ono što Sveta obitelj čini nije samo tradicionalan čin, nego nešto što otkriva važan *background*, odnosno pozadinu s kojom se upoznajemo u pripovijestima iz Evanđelja koje prethode navedenom događaju.

Riječ koja je došla odozgo, neočekivano i iznenada, izaziva i Mariju i Josipa da odgovore vjerom. Pri površnom čitanju dvaju evanđeoskih izvještaja, Lukinog koji se odnosi na Mariju i Matejevog koji se odnosi na Josipa, može nam promaknuti njihovo posvemašnje prianjanje vjerom uz tajanstven Božji plan. Često uzmemo zdravo za gotovo anđelovo ukazanje Mariji u njezinoj kući u Nazaretu i Josipu u snu, te nam se čini prirodnim da njih dvoje odgovaraju vjerom. Ustvari, ta dva evanđeoska izvještaja žele prenijeti susret s božanskim i s njegovim pozivom, obavijen tako dubokim otajstvom koje nije moguće izraziti riječima. Luka ne govori izričito o ukazanju, nego rabi riječ »*uđe k njoj*« (Lk 1,28), dok Matej, premda piše »*anđeo mu se Gospodnji ukaza u snu*« (Mt 1,20), govori o ne tako evidentnome očitovanju božanskoga, jer se ono događa u snu.

Dakle, nije tzv. *teofanija* središnja poruka evanđelista, nego Božja riječ koja potiče Marijino i Josipovo srce na cjelovit odgovor koji će obilježiti njihov cijeli život. Ta riječ komunicira, izvješćuje i oboma posvješćuje nove izvanredne i neočekivane događaje, ali iznad svega želi stvoriti odnos s osobom kojoj se obraća. I Mariji i Josipu Bog upućuje istu riječ: »*Ne boj se*« (Lk 1,30; Mt 1,20). U tom smislu doista prosvjetljuju riječi pape Franje u pobudnici *Amoris laetitia*: »*Božja riječ nije niz apstraktnih tekstova, već suputnica za obitelji koje su u krizi i prolaze kroz neku patnju, i pokazuje im cilj puta, kada će Bog 'otri svaku suzu s očiju te smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli' (Otk 21,4).*« (AL 22).

To što Marija i Josip idu svake godine u jeruzalemski hram na blagdan Pashe, spremni na žrtve i neizvjesnosti koje nosi sa sobom putovanje u to vrijeme, vodeći sa sobom i Isusa, to je stoga što su imali, te i dalje imaju iskustvo Božje riječi u svojem konkretnom životu. Njihova cjelokupna povijest jest drama istkana jednom niti, a to je riječ. To je ona riječ koja ih vodi k rođenju Sina u betlehemske špilji, kroz ispunjenje onoga što je Pismo prorokovalo po Miheju: »*A ti, Betleheme, zemljo Judina! Nipošto nisi najmanji među kneževstvima Judinim jer iz tebe će izaći vladalac koji će pásti narod moj – Izraela!*« (Mt 2,6). To je ona ista riječ koja ih poziva na bijeg u Egipat kako bi spasili Isusa iz ruku Heroda (usp. Mt 2,13). To je riječ koja ih vraća u izraelsku zemlju nakon Herodove smrti (usp. Mt 2,19-23).

Svojim teškoćama, Sveta obitelj sve nas uči kako Božja riječ nije ni prenošenje vjerskih istina, ni kateheza ili učenje o moralnim normama koje treba izvršavati. Riječ je živi i duboki odnos s Bogom, koji u životu svake obitelji postaje dijelom njezine povijesti. To je razlog što je upravo obitelj prvo mjesto u kojemu se priopćuje iskustvo božanske riječi, kako često papa Franjo naglašuje: »*Biblija promatra obitelj također kao mjesto kateheze za djecu. To se zorno vidi u opisu proslave Pashe (usp. Izl 12,26-27; Pnz 6,20-25) i poslije je izraženo u židovskom haggadah, to jest dijaloškoj naraciji koja prati obred pashalne večere. K tomu, u jednom od psalama veliča se navještaj vjere u obitelji: 'Ono što čusmo i saznasmo, što nam kazivahu oci, nećemo kriti djeci njihovoj, predat ćemo budućem koljenu: slavu Gospodinovu i silu njegovu i djela čudesna što ih učini. Svjedočanstvo on podiže*

Jakovu, Zakon postavi u Izraelu, da ono što naredi ocima našim oni djeci svojoj objave, da sazna budući naraštaj, i sinovi koji će se roditi da djeci svojoj kazuju' (Ps 78,3-6). Obitelj je, dakle, mjesto gdje roditelji postaju prvi učitelji vjere za svoju djecu. To je zadaća 'prenošenja' od osobe do osobe: 'Kad te sin tvoj zapita [...] odgovorit mu' (Izl 13,14).« (AL 16).

Toliko smo naviknuti svesti prenošenje vjere samo na učenje o normama, istinama i vjerskim praksama, da zaboravljamo kako je vjera živo i konkretno iskustvo Boga. No, ako se to iskustvo ne ostvaruje i ne utjelovi između četiri zida obiteljskoga doma, kršćanska vjera se ograničuje samo na religiozan, ritualan čin u našim crkvenim zdanjima s vrlo malo odjeka u stvarnosti svagdašnjice. Popularno je žaliti se kako mladi danas nakon završene kršćanske inicijacije i primanja sakramenata više ne pohode župe, ne ulaze u crkve ni na jedan liturgijski čin, čak niti na *zapovijedane blagdane* Božića i Uskrsa. Malo njih se pita kako mlada osoba može uopće imati želju ići u crkvu, ako nije iskusila stvarnost Božje riječi u svojem domu i u svakodnevnom životu. Potrebno je, dakle, žurno promijeniti ploču i započeti iznova, kao da Isusa Krista navješćujemo prvi put. S pravom papa Franjo na tomu inzistira: »*U obiteljima i među obiteljima mora se uvijek iznova razlijevati prvi navještaj, ono što je 'ljepše, veće, privlačnije i istodobno nužnije' i 'mora zauzeti središnje mjesto u evangelizacijskom djelovanju'. Glavni navještaj jest onaj 'koji moramo uvijek iznova slušati na razne načine i koji se mora uvijek iznova naviještati u katehezi u jednom ili drugom obliku, u svim njezinim etapama i momentima', jer 'ništa nije postojanije, dublje, sigurnije, čvršće i mudrije od tog prvog navještaja, kerygme' i 'čitava kršćanska izgradnja je prije svega sve dublje poniranje u tu kerygmu'.*« (AL 58).

Kako navijestiti *kerygmu* u današnjem vremenu? Josip i Marija iznova nam pokazuju put. Idu u Jeruzalem, ne na bilo kakvu svetkovinu nego baš na Pashu, koja zbog svojega značenja nije samo najvažnija svetkovina izraelskoga naroda, nego ona koja na stvaran način dotiče konkretan život osobe. Drugim riječima, Isusovi roditelji iskusili su Pashu u svakodnevnim životnim događajima; to nije samo sjećanje na prošlost, nego živo iskustvo smrti i uskrsnuća njihova života. Oni, naravno, nemaju niti najmanju spoznaju niti svijest o Pashi svoga sina Isusa, no znamo da onaj koji piše Evanđelje uvijek polazi od *kerygme*, od temeljnoga navještaja Kristove smrti i uskrsnuća, kako bi potom ispričao sve ostale događaje u svjetlu toga događaja.

Marija i Josip žive kao obitelj po riječi, jer su u potpunosti uključeni u pashalnu logiku. Jednako tako, Božja riječ utjelovljuje se u svakoj *kućnoj crkvi* jedino po življenju pashalnoga misterija u obiteljskomu životu. Štoviše, upravo Isusova Pasha daje našim domovima okus obitelji. A Pasha nije ideja niti kakva istina ili navještaj koji valja prenijeti obiteljima, nego je već prisutna u svakoj obitelji od dana sklapanja sakramenta ženidbe. Sakrament ženidbe je ostvarenje Kristova pashalna misterija koji živi i djeluje u njihovoj ljubavnoj vezi. Koliko je kršćanskih supružnika koji poznaju tu izvanrednu istinu? Koliko ih zna da je njihov bračni i obiteljski život, snagom ženidbene milosti koja

je darovana u sakramentu ženidbe, trajna proslava Uskrsa? Kolikima je objavljeno kako su svi događaji patnje, boli i smrti uključeni u pashalnu logiku, te da stoga te bolne kušnje nemaju zadnju riječ nego predstavljaju uvod u iznenađujuće uskrsnuće? Ako nitko ne lomi Božju riječ za njih, tko će ikada moći podići pogled i prepoznati veliko otajstvo skriveno u njihovu tijelu? Stoga »*sinodski su oci također primijetili da je 'Božja riječ izvor života i duhovnosti za obitelj. Cjelokupni obiteljski pastoral mora dopustiti da ga članovi kućne Crkve iznutra grade i oblikuju putem molitvenog čitanja i čitanja Svetog pisma u crkvenoj zajednici. Božja riječ nije samo radosna vijest za osobni život pojedinca nego i kriterij za prosuđivanje i svjetlo za raspoznavanje različitih izazova, s kojima se suočavaju supruzi i njihove obitelji'*«. (AL 227).

Budući da naše obitelji postaju ono što jesu snagom sakramenta, bitno je da se uobičajen pastoral pokrene i vodi u tome smjeru. To je posao koji zahtijeva svakodnevnu pozornost na male stvari koje utiru put istinskoj bračnoj i obiteljskoj duhovnosti. Stoga je dragocjen doprinos i potpora pastira koji su pozvani »*ohrabrivati obitelji da rastu u vjeri. Zato je dobro poticati ih na često pristupanje ispovijedi, na duhovno vodstvo i na sudjelovanje na duhovnim obnovama. No ne treba zaboraviti pozivati ih i na obiteljsku molitvu tijekom tjedna, jer 'obitelj koja zajedno moli, ostaje zajedno'. Pri pohodu domovima naših vjernika trebamo pozivati sve članove obitelji da se kratko pomole jedni za druge i povjere obitelj Gospodinu. Istodobno, korisno je potaknuti svakoga od suprugâ da izdvoji vrijeme za osobnu molitvu Bogu, jer svatko ima svoje tajne križeve. Zašto ne bismo ispriopovjedili Bogu što nas muči i zamolili ga da nam ozdravi rane i udijeli svjetlo koje nam je potrebno da održimo dana obećanja?*« (AL 227).

Više nego o poučavanju, odgajanju ili obrazovanju, papa Franjo opetovano progovara o *ohrabrivanju*, jer zna da umijeće pravog učitelja nije samo u poučavanju već i u osnaživanju za suočavanje s teškoćama te prenošenju, više srcem negoli razumom, onoga što se želi dati drugomu. Sveti Otac je itekako svjestan da je za podizanje obitelji potrebno puno hrabrosti, te je i sâm vrlo iznenađen (a to piše na samome početku pobudnice *Amoris Laetitia*) što »*usprkos brojnim znakovima krize braka, želja za obitelji i dalje je živa, osobito među mladima, i iz toga Crkva crpi nadahnuće*« (AL 1). Stoga, nije ni lako ni jednostavno moliti usred obiteljske drame poput iznenadna gubitka djeteta, preuranjene smrti supružnika, gubitka poslova obaju supružnika ili jake bračne krize. Ako se ne uđe u logiku pashalnog misterija, živog i djelotvornog u svakomu braku, pouke ostaju samo riječi koje otpuše prvi povjetarac. Potrebno je, dakle, puno ohrabrenja, ali su potrebna i konkretna svjedočanstva koja krče putove i pokazuju kako je u Kristu, umrlom i uskrsnom, sve moguće.

Možemo li imati bolje svjedočanstvo života od onoga svete nazaretske obitelji? Obitelji su »*poput Marije, pozvane hrabro i radosno živjeti svoje obiteljske izazove, žalosne i oduševljene, i čuvati i meditirati u srcu Božja čudesa (usp. Lk 2,19; Lk 2,51). U riznici Marijina srca nalaze se također svi događaji, sve od naših obitelji, koje ona brižno čuva. Zato nam ona može pomoći shvatiti značenje*

tih iskustava i čuti poruku koju nam Bog želi prenijeti preko života naših obitelji.» (AL 30). Naime, Božja riječ daruje svakoj obitelji mudrost života i svjetlo za tumačenje svakoga obiteljskog događaja, bilo velikog bilo malog, i tako daje osjetiti predokus one svadbene gozbe u vječnosti na koju je svaka obitelj pozvana od iskona.

U obitelji

Razmislimo

1. Zašto naše obitelji često vide Božju riječ kao nešto daleko, potpuno religiozno i neshvatljivo? Koji su uzroci i koja su moguća rješenja?
2. U trenucima velikih poteškoća i teških kriza rijetko koja obitelj nastoji pronaći svjetlo i oslonac u Božjoj riječi. Što je propušteno i što se može učiniti?

Živimo

1. Je li u vašoj obitelji bilo događaja u kojima se Božja riječ zaista utjelovila unutar vaša četiri zida? Pričajte o tome.
2. Uskrs se slavi u obitelji jedino ako ga se živi. Dati pashalni okus obiteljskim događajima isto je što i kušati novo vino na svadbi u Kani. U svjetlu kateheze, jeste li imali živo i plodonosno iskustvo pashalnog misterija?

U Crkvi

Razmislimo

1. Ako »*Biblija obiluje obiteljima*« (AL 8), kako nam kaže papa Franjo, kako to da današnje obitelji vide Sveto pismo preapstraktnim i predalekim? Koji pastoral, ili bolje, koja duhovnost nedostaje u našim kršćanskim zajednicama?
2. Svjedoci smo sve manjem sudjelovanju katolika na našim liturgijama i često se zaustavljamo pred tim izvanjskim znakom, koji je simptom dublje problematike. Na koji bi se način Crkva mogla i trebala suočiti s tom situacijom?

Živimo

1. Što činiti kako Bibliju ne bismo samo imali i čitali u našim domovima, nego kako bi postala istinsko svjetlo obiteljima?
2. Brinemo li se više oko toga da se pashalan misterij slavi u našim crkvama, a manje o tomu da ga se živi u obiteljima? Što se može predložiti u cilju promjene toga mentaliteta?